

Το απαράμιλλο κάλος των Τριών Ιεραρχών

Ορθοδοξία / Θεολογία

Ηρακλής Ρεράκης, Καθηγητής Παιδαγωγικής-Χριστιανικής Παιδαγωγικής Α.Π.Θ.

Το παρόν άρθρο μας γράφεται, με αφορμή τον σχολικό εορτασμό των Τριών Ιεραρχών και τη δημοσίευση συγκεκριμένων τοξικών κειμένων, που φαίνεται να στοχεύουν στην κατάργησή του.

Όμως, γιατί ορισμένα πρόσωπα του δημόσιου και πολιτικού βίου επιλέγουν και επιμένουν να γράφουν τόσο υποτιμητικά και συκοφαντικά κείμενα εναντίον της πίστεως των Χριστιανών, ιδιαίτερα, κατά τις μεγάλες Εορτές;

Η πιθανή εκδοχή, κατά τη γνώμη μας, είναι ότι δεν έχουν αξία, ως προσωπικότητες, για να φανερωθούν και να γίνουν αποδεκτοί, με έναν φυσικό τρόπο συνέπειας λόγων και έργων, που να τους κατοχυρώνει στον δημόσιο και δημοκρατικό πολιτικό στίβο και αναζητούν ευκαιρίες, για να προβληθούν, με παραφυσικό τρόπο, εισβάλλοντας στην ιερή περιοχή των ορθοδόξων χριστιανών και δημοσιεύοντας αναισχυντες και ακραίες αντιχριστιανικές θέσεις και απόψεις.

Με αυτόν τον ύπουλο και ανέντιμο τρόπο ελπίζουν και αναμένουν να δημιουργηθούν αντιδράσεις από τον λαό του Θεού, για την υπεράσπιση των ιερών

προτύπων, που εκείνοι εξυβρίζουν, και, με τον τρόπο αυτό, να εισέλθει και να προβληθεί το όνομά τους στην επικαιρότητα.

Αυτή τη φορά, λοιπόν, επιτίθενται με αποδομητικές προθέσεις στον καθιερωμένο σχολικό εορτασμό, ισχυριζόμενοι ότι η κατοχύρωσή του ήταν μια προσπάθεια του ελληνικού κράτους για να επιβάλλει, ως συρραπτικό ιδεολόγημα, τον «ελληνοχριστιανικό πολιτισμό».

Αναφέρονται, επίσης, «στον ανορθολογισμό και στη δεισιδαιμονία, που συνδέεται με τους Τρεις Πατέρες και τη χριστιανική πίστη τους.

Βέβαια, είναι γνωστό, ότι το μίσος και η δίωξη του κόσμου και των κοσμικών, σε βάρος των Χριστιανών, έχει ήδη προβλεφτεί από τον ίδιο τον Χριστό όταν επισημαίνει: «Ει ο κόσμος υμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ, πρῶτον υμῶν, μεμίσηκεν» (Ιω.15, 18), προσθέτοντας, μάλιστα, ὅτι «μακάριοι ἔστε, ὅταν ονειδίσωσιν υμᾶς και διώξωσιν και εἰπωσιν παν πονηρόν ῥήμα καθ' υμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ» (Ματθ. 5, 11).

Ωστόσο, δεν είναι εύκολη υπόθεση για τους σύγχρονους διώκτες η κατασυκοφάντηση αγίων ανθρώπων, όπως είναι, αυτή τη φορά, οι Τρεις Ιεράρχες, οι οποίοι απολαμβάνουν, δικαίως, τόσο μεγάλο σεβασμό και τόση μεγάλη τιμή και αποδοχή, εντός της Ορθοδοξίας –και όχι μόνον- εδώ και 17 περίπου αιώνες.

Τι να πρωτοεπαινέσει κανείς στις προσωπικότητες των Τριών Μεγάλων Φωστήρων; Τη μόρφωση που είχαν; Τις γνώσεις τους, τη ρητορική και διαλεκτική τους ικανότητα; τα έργα, που με θεία σοφία συνέγραψαν, τις έμπρακτες αρετές, με πρώτη την αγάπη τους για τον συνάνθρωπο τη φροντίδα για τους φτωχούς, τους αδικημένους, τους αρρώστους, τους αγώνες και τις διώξεις τους για την αλήθεια και τη δικαιοσύνη, τις πνευματικές τους διδασκαλίες για να οριοθετήσουν τα δόγματα και τις αλήθειες της Εκκλησίας;

Οι Τρεις Πατέρες υπήρξαν υπηρέτες του ανθρώπινου αλλά και του Θείου λόγου. Εξέφραζαν, έτσι, την ενότητα και το ενιαίο του Θείου και του ανθρώπινου στοιχείου, το θεανθρώπινο εντός της ίδιας της ανθρώπινης ύπαρξης.

Το κάλλος της προσωπικότητάς τους ήταν ανεκτίμητο, καθώς δεν είχαν μόνον αναπτύξει και διευρύνει στο έπακρον τις γνώσεις τους, ως Επιστήμονες, αλλά και την πνευματική και ασκητική τους διάσταση, με στόχο την αγιότητα.

Αν την οικουμενική προσφορά των αγίων ανθρώπων, στην πορεία τους προς τη θέωση προσπαθούν ορισμένοι σύγχρονοι κοσμικοί υβριστές ορθολογιστές, άσχετοι στους ψυχοσωματικούς αγώνες να τη χαρακτηρίζουν «δυσιδαιμονία και ανορθολογισμό», δεν ευθύνονται ούτε μειώνονται οι Πατέρες, αλλά οι υβριστές.

Διότι, στην εποχή μας, ομολογουμένως, με την έκπτωση όλων των αρετών της ζωής, τα πρότυπα και οι πνευματικές αρχές που προσφέρουν οι Τρεις Ιεράρχες προς όλους τους χριστιανούς- και όχι μόνον- ιδιαίτερα δε προς τους νέους είναι τα πλέον αληθινά και απαραίτητα για την οντολογική αναγέννηση του ανθρώπου.

Οι Τρεις Ιεράρχες δεν είναι ούτε αναχρονιστικοί, ούτε οπισθοδρομικοί, ούτε με παρωπίδες. Αυτό το βλέπουμε, για παράδειγμα, στο ιδιαίτερο ενδιαφέρον τους για την Παιδεία.

Ο Μ. Βασίλειος ομιλεί συχνά για τα πρότυπα που έχουν ανάγκη τα παιδιά. Σε επιστολή του με τον τίτλο: «Προς τους νέους, όπως αν εξ ελληνικών ωφελούντο λόγων», υποστηρίζει ότι τα ελληνικά γράμματα αποτελούν απαραίτητο προπαρασκευαστικό στάδιο, προκειμένου να στραφούν οι νέοι στη μελέτη και στην κατανόηση των αγίων Γραφών, ελκύοντας το ενδιαφέρον πολλών σύγχρονων επιστημόνων και παιδαγωγών.

Πιστεύει ότι η κλασική παιδεία συντελεί στην ηθική διαπαιδαγώγηση και στη συλλογή χρήσιμων και ωφέλιμων στοιχείων εκ μέρους των νέων. Πρέπει, όμως, να το κάνουν με προσοχή, όπως ακριβώς οι μέλισσες συλλέγουν το χρήσιμο για την παρασκευή του μελιού από τα άνθη.

Σε αντίθεση με όλους τους άδικους κριτές των Τριών Αγίων Πατέρων, που ισχυρίζονται ότι μισούσαν την ελληνική μόρφωση, η ιστορική αλήθεια είναι ότι ο Μ. Βασίλειος παρακινεί τους χριστιανούς νέους να μελετούν την κλασική φιλολογία, υποστηρίζοντας ότι σε αυτήν θα βρουν αξιοθαύμαστα ηθικά διδάγματα και παραδείγματα ενάρετης ζωής, όπως είναι, για παράδειγμα, τα έργα του Ομήρου, του Ησίοδου, του Θεόγνι, του Σόλωνα, του Ευριπίδη κ. ά.

Από τους μεγάλους φιλοσόφους, ο Μ. Βασίλειος μνημονεύει ιδιαίτερα τον Πλάτωνα, ενώ από τους πολιτικούς άνδρες της αρχαίας Ελλάδος προβάλλονται ο Περικλής, ο Σωκράτης, ο Μέγας Αλέξανδρος κ.ά., των οποίων οι αρετές, θεωρούνται σύμφωνες με τα παραγγέλματα του Ιερού Ευαγγελίου.

Αυτή είναι η αλήθεια, κατά τον Μ. Βασίλειο, διότι, όπως αναφέρει, τα μεν άλλα από τα αποκτήματα δεν ανήκουν σ' αυτούς που τα κατέχουν, παρά σ' εκείνους που τα αποκτούν, διότι αλλάζουν θέση, πότε εδώ και πότε εκεί. Η αρετή, όμως, είναι το μόνον αναφαίρετο, από τα αποκτήματα, γιατί παραμένει στον άνθρωπο και όταν ζει και όταν πεθάνει.

Ο Ιερός Χρυσόστομος, επίσης, τονίζει ότι οι νέοι σύντομα πρόκειται να ενταχθούν στην κοινωνία και, κατά συνέπεια, η ηθική της κατάσταση εξαρτάται από την ηθική κατάσταση των νέων. Γι αυτό αναφέρει ότι η αμέλεια των παιδιών από τους γονείς «ανατρέπει πάσαν την οικουμένη». Σε άλλο σημείο της διδασκαλίας του, ο Ιερός Πατέρας υποστηρίζει ότι οι γονείς οφείλουν να συμπεριφέρονται στα παιδιά τους, χωρίς καταπιεστική διάθεση, καθώς δεν είναι ανδράποδα, αλλά ελεύθεροι άνθρωποι. Μόνον, έτσι, τα διδασκόμενα πρότυπα εισέρχονται στην ψυχή τους και παραμένουν, διότι, έτσι μόνο, οι νέοι καταβάλλουν προσπάθεια με ευχαρίστηση για να τα δεχθούν και να τα εφαρμόσουν.

Ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, επίσης, τονίζει ότι η αγωγή, μέσω του έμπρακτου

και ενάρτετου παραδείγματος του γονέα και του παιδαγωγού, έχει τη δύναμη να συγκινήσει και να καθοδηγήσει. Ωστόσο, σημειώνει ότι, προς τούτο, πρέπει να καθαριστεί πρώτα, για να καθαρήσει, να γίνει σοφός πρώτα για να σοφίσει, να προσεγγίσει τον Θεόν για να οδηγήσει τους άλλους στον Θεό, να αγιασθεί για να αγιάσει να χειραγωγηθεί για να συμβουλευσει με σύνεση.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, οι τρεις Άγιοι Πατέρες, προστάτες των γραμμάτων, δεν κινούνται, πνευματικά, στο πλαίσιο μιας δεισιδαιμονίας ή ενός ανούσιου ανορθολογισμού, αλλά εκλαμβάνουν την αγωγή, ως μια διαδικασία ολόπλευρης καλλιέργειας των νέων, που δεν εξαντλείται στην εκμάθηση γνώσεων, ούτε περιορίζεται στην όξυνση των νοητικών τους λειτουργιών, αλλά αποσκοπεί, παράλληλα, στην ευρύτερη αγωγή, από την οποία αναζητείται το αληθινό και το αγαθό, μέσω της σφυρηλάτησης του ενάρτετου βίου.

Στην κατεύθυνση αυτή, με το ανθρωπιστικό περιεχόμενο της αρχαιοελληνικής παράδοσης, από τη μία μεριά, το οποίο γνώριζαν οι Πατέρες, άριστα, από τις εγκύκλιες ελληνικές τους σπουδές, και με το αγιοπνευματικό περιεχόμενο της χριστιανικής πίστεως και ζωής, από την άλλη, που βίωναν βαθύτατα, προσπάθησαν να οικοδομήσουν ένα παιδευτικό στόχο, ο οποίος έχει, ως κυριότερο χαρακτηριστικό, την τελείωση της ανθρώπινης ύπαρξης, την «ομοίωσιν τω Θεώ, κατά το δυνατόν».

Γι' αυτό και η Αποκάλυψη του Θεανθρώπου στον κόσμο στοχεύει στη θέωση του ανθρώπου, με τη σταδιακή μετοχή του στην εν Χριστώ ζωή: την απάθεια, την αγαθότητα, την τελειότητα, την ευσπλαχνία, την αρετή και, πάνω από όλα, την αγάπη.

Έτσι, η διδασκαλία των τριών Ιεραρχών προσλαμβάνει μία πανανθρώπινη οικουμενική διάσταση, καθώς συνδέεται τόσο με την ευσέβεια προς το θεανδρικό πρόσωπο του Χριστού, όσο και με τη σταδιακή παιδαγωγική ύψωση του ανθρώπου σε ένα ενάρτετο επίπεδο ζωής, με στόχο την ηθικοπνευματική του ολοκλήρωση.

<https://bit.ly/3YGpl30>